

Vergaderjaar 1985–1986

19033

Wijziging van de Wet op de rechterlijke organisatie en het Wetboek van Strafvordering (Hoger beroep in strafzaken bij een enkelvoudige kamer)

Nr. 9

EINDVERSLAG

Vastgesteld 19 augustus 1986

De vaste Commissie van Justitie¹ belast met het voorbereidend onderzoek van dit wetsvoorstel is na kennisneming van de memorie van antwoord op het voorlopig verslag van oordeel dat de openbare behandeling voldoende is voorbereid nadat de regering op de volgende vragen en opmerkingen schriftelijk zal hebben geantwoord.

1. Algemeen

De leden van de V.V.D.-fractie handhaafden hun in het voorlopig verslag geformuleerde standpunt, dat het in zijn algemeenheid juist is dat door invoering van een unus-rechtspraak de rechterlijke macht zou worden ontlast. Aldus krijgen de meervoudige kamers meer tijd om ingewikkelde en ernstige zaken te behandelen. Op grond van de ervaring met de «unus iudex» bij de politierechter bestaat er geen twijfel over dat strafbare feiten van eenvoudige aard in eerste aanleg door een alleen-sprekend rechter op bevredigende wijze kunnen worden behandeld. Deze leden wezen voorts op de belangrijke rol die de «unus iudex» in civiele zaken bij de totstandkoming van de rechtspraak in kort-gedingprocedures heeft gespeeld.

Hun opmerkingen over de rol van de bijzitters had de minister kennelijk aanleiding gegeven die rol tijdens het onderzoek ter terechtzitting te versterken. Met dit voorstel, omschreven onder punt 6 van de memorie van antwoord, konden de leden van de V.V.D.-fractie zich dan ook verenigen.

Ook onderschreven deze leden het aan dit wetsvoorstel ten grondslag liggende uitgangspunt dat bij hoger beroep de unus-rechtspraak bij het Kantongerecht en de collegiale rechtspraak bij de Rechtbank voorop blijft staan. Een uitzondering is voorzien bij de Rechtbankappellen, waarbij sprake is van een experiment met een categorie zaken die veel voorkomt en die veelal van eenvoudige aard is. Daarbij staan, zowel bij de bewijsvoering als bij de rechtstoepassing, zoals in de memorie van antwoord wordt opgemerkt, geen grote belangen op het spel. Het betreft namelijk overtredingen van artikel 26 van de Wegenverkeerswet. De leden van de V.V.D.-fractie konden ook op dit punt met het wetsvoorstel meegaan.

¹ Samenstelling:

Leden: Haas-Berger (PvdA), Stoffelen (PvdA), Kosto (PvdA), fgd. voorzitter, Roethof (PvdA), K. G. de Vries (PvdA), De Kwaadsteniet (CDA), Stemerink (PvdA), Gualthérie van Weezel (CDA), Rempt-Halmans de Jongh (VVD), Van der Burg (CDA), Schutte (GPV), Krajenbrink (CDA), Dales (PvdA), Korthals (VVD), Wiebenga (VVD), Laning-Boersema (CDA), Dijkstal (VVD), Kohnstamm (D66), Wolffensperger (D66), Swildens (PvdA), Soutendijk-van Appeldoorn (CDA), Van de Camp (CDA) en Biesheuvel (CDA).

Plv. leden: Van den Bergh (PvdA), Ter Veld (PvdA), Jabaaij (PvdA), Van Nieuwenhoven (PvdA), Lankhorst (PPR), Koetje (CDA), Van Traa (PvdA), Borgman (CDA), Hermans (VVD), De Hoop Scheffer (CDA), Van den Berg (SGP), Vreugdenhil (CDA), Alders (PvdA), De Grave (VVD), Te Veldhuis (VVD), Kraaijeveld-Wouters (CDA), Van Es (PSP), Eisma (D66), Groenman (D66), Vermeend (PvdA), Doelman-Pel (CDA), Van Muiden (CDA) en Leerling (RPF).

2. Unus-rechtspraak in hoger beroep

De leden van de V.V.D.-fractie hadden in het voorlopig verslag reeds de vraag gesteld, of het Openbaar Ministerie niet een overwegende, althans belangrijke, rol zou kunnen en moeten spelen bij de verdeling van strafzaken in hoger beroep. Zou de bevoegde Officier van Justitie in een kantongerechtszaak in verband met de aard van de zaak niet rechtstreeks bij de meervoudige kamer een appel aanhangig kunnen maken? Aldus zou worden voorkomen dat een zaak, nadat het appel is aangebracht bij de «unus iudex» door deze, wegens door hem bevonden ongeschiktheid voor behandeling door de «unus», weer zou worden verwezen naar een meervoudige kamer. Onnodige tijdsverspilling en belasting van het rechterlijk apparaat, het O.M., en de Griffie worden zo voorkomen, hetgeen toch het doel van dit voorliggende wetsvoorstel is.

De leden van de V.V.D.-fractie merkten in dit verband op dat ingevolge artikel 426c lid 1 de voorzitter van de rechtbank dan wel de voorzitter van de meervoudige kamer die hem vervangt, bepaalt welke zaken aanhangig zullen worden gemaakt bij een enkelvoudige kamer. Gelet op het feit dat lid 2 van artikel 426c bepaalt, dat de enkelvoudige kamer niet bevoegd is tot onvoorwaardelijke oplegging van een onvoorwaardelijke straf of maatregel die vrijheidsbeneming van langere duur meebrengt dan de verdachte bij het vonnis in eerste aanleg is opgelegd, betekent dit, dat de betrokken voorzitter ook dit onderdeel bij zijn beslissing zal moeten meewegen. Hij prejudiceert als het ware in het appel van de zaak door deze naar de enkelvoudige dan wel de meervoudige kamer te verwijzen. Hiermee zal ook tijd gemoeid zijn. Waar juist het Openbaar Ministerie bij de zaak in eerste instantie betrokken was en de zaak beter kent dan de in artikel 426c sub 1 bedoelde voorzitter, zal het Openbaar Ministerie gerader in staat zijn om de vraag te beantwoorden of de appelzaak bij de enkelvoudige dan wel de meervoudige kamer aanhangig gemaakt moet worden.

Wat voorts te denken van het geval dat het Openbaar Ministerie van mening is dat appel moet worden ingesteld wegens een naar zijn oordeel door de rechter in eerste instantie te lage opgelegde straf of maatregel en op die gronden appelleert? Wanneer de voorzitter van de rechtbank de zaak dan verwijst naar de «unus iudex», wordt het appel toch gefrustreerd. Naar de opvattingen van de V.V.D.-fractie moet, gelet op het bepaalde in artikel 426c lid 2, zonder meer gesteld worden, dat in een dergelijk geval hoger beroep door de meervoudige kamer dient te worden behandeld. Het Openbaar Ministerie moet dan ook de bevoegdheid hebben een dergelijk appel zelf bij de meervoudige kamer aan te brengen.

Het is niet genoegzaam, aldus deze leden, dat tussen het Openbaar Ministerie en de rechterlijke macht mogelijk afspraken worden gemaakt omtrent de wenselijkheid van de enkelvoudige behandeling van bepaalde typen zaken. Er kunnen zich immers situaties voordoen waarin het Openbaar Ministerie appelleert en derhalve goede gronden heeft het appel bij de meervoudige kamer aan te brengen.

Onduidelijk was de opmerking van de minister op blz. 5 van de memorie van antwoord: «Indien het Openbaar Ministerie van oordeel is dat een zaak niet voor enkelvoudige behandeling in aanmerking komt, kan die zaak – zonder rechterlijke beoordeling vooraf – na bepaling van de dag der terechtzitting bij de meervoudige kamer aanhangig worden gemaakt». Op grond van het eerste lid van artikel 426c bepaalt de voorzitter van de Rechtbank immers welke zaken aanhangig zullen worden gemaakt bij een enkelvoudige kamer. Impliciet houdt dit in dat de voorzitter tevens bepaalt welke zaken bij een meervoudige kamer aanhangig dienen te worden gemaakt. Lid 1 van artikel 426c bepaalt echter niet dat zulks geschiedt «in overleg» of «na overleg» met het Openbaar Ministerie.

Gesteld nu dat de voorzitter bepaalt dat de zaak aanhangig moet worden gemaakt bij de enkelvoudige kamer, dan moet de Officier van Justitie dagvaarden voor die enkelvoudige kamer. Een behandeling van het hoger beroep, die ook de nodige tijd in beslag zal nemen, volgt.

Eerst dan blijkt dat het Openbaar Ministerie van mening is – vóór het requisitoir in hoger beroep – dat de straf of de maatregel in eerste instantie opgelegd niet adequaat c.q. te laag is. Of tijdens de behandeling blijkt dat de zaak gecompliceerder is dan de voorzitter van de Rechtbank bij zijn beslissing ex artikel 426c lid 1 meende. Dan moet de zaak verwezen worden naar de meervoudige kamer. Het is derhalve onjuist te stellen dat toepassing van artikel 426c lid 1 niet veel tijdsbeslag met zich zal meebrengen, zo meenden deze leden.

De leden van de V.V.D.-fractie brachten nog een ander aspect ter sprake, namelijk het argument dat, gelet op het bepaalde in artikel 426c lid 2, vaker zal worden geappelleerd. Wanneer zoals de leden van de V.V.D.-fractie voorstelden, aan het Openbaar Ministerie bij de keuze van de appelrechter een grotere rol wordt toebedeeld, dan wordt dit bezwaar genoegzaam opgevangen.

Deze leden hadden zich georiënteerd bij diverse rechterlijke colleges en het Openbaar Ministerie over de vraag of er niet veel irreële en vexatoire hoger beroepen worden ingesteld. Het was hen gebleken dat die vraag helaas in positieve zin moet worden beantwoord. Deze leden waren dan ook tot de conclusie gekomen dat het ernstige overweging verdient na te gaan of er niet een hogere appelgrens – ook in strafzaken – zou moeten worden ingevoerd, teneinde voor het Openbaar Ministerie, de rechterlijke macht en griffie onnodig belastende werkdruk te voorkomen. De leden van de V.V.D.-fractie begrepen dat het in het kader van dit wetsvoorstel uiteraard niet mogelijk is op dit punt indringend in te gaan, doch vroegen de minister of hij bereid is een onderzoek in te stellen en te zijner tijd met voorstellen te komen.

3. Artikel 426d

Tenslotte maakten de leden van de V.V.D.-fractie nog een opmerking over het bepaalde in artikel 426d lid 1, waarin wordt gesteld dat de enkelvoudige kamer na de sluiting van het onderzoek op de terechtzitting hetzij onmiddellijk hetzij diezelfde dag op een door haar bij de sluiting van het onderzoek te bepalen uur mondeling vonnis wijst. Het kwam deze leden voor dat deze bepaling een onnodige druk legt op de enkelvoudige kamer. Zij bepleitten derhalve ook de mogelijkheid in te bouwen dat de enkelvoudige kamer op een latere datum dan de dag van de behandeling mondeling vonnis kan wijzen indien de rechter van mening is dat hij meer tijd nodig heeft. De betrokken rechter zal dan op de zitting mededeling dienen te doen van de datum en het uur waarop hij mondeling vonnis zal wijzen. De uitspraak zal dan, bijvoorbeeld, niet later mogen plaatsvinden dan acht dagen na de zittingsdatum.

Zulks geeft de betrokken appelrechter toch wat meer «adem». De rechtsbedeling wordt daardoor niet geschaad.

Wanneer het geval zich voordoet dat de enkelvoudige kamer meent niet onmiddellijk na de sluiting van het onderzoek vonnis te kunnen wijzen, en ingevolge de huidige tekst van lid 1 vaststelt – terwijl de zitting om 10.00 uur 's morgens is afgelopen – dat hij op diezelfde dag om 17.00 uur vonnis zal wijzen, is het duidelijk dat noch de verdachte noch diens raadsman bij die uitspraak weer aanwezig zullen willen of kunnen zijn. Er zal dan ook van de zijde van de verdachte en diens raadsman geen bezwaar tegen bestaan wanneer de rechter in een voorkomend geval mededeelt dat hij, bijvoorbeeld, een week later op een door hem vastgesteld uur mondeling vonnis zal wijzen.

De fungerend voorzitter van de commissie,
Kosto

De griffier voor dit verslag,
Janssen